

EGYESÜLETI KÖZLEMÉNYEK.

JEGYZŐKÖNYV

az Országos Erdészeti Egyesület igazgató-választmányának 1908 december hó 12-én tartott rendes üléséről.

Jelen voltak: *Bedő* Albert dr. és *Horváth* Sándor alelnökök, *Almásy* Andor, *Arató* Gyula, *Bittner* Gusztáv, *Csupor* István, *Gaul* Károly, *Havas* József, *Hoffmann* Antal, *Lászlóffy* Gábor, *Muzsnay* Géza, *Nagy* Károly, *Péché* Kálmán, *Soltz* Gyula, *Téglás* Károly, *Tomcsányi* Gyula, *Török* Gábor, *Tuzson* János dr. és *Vuk* Gyula vál. tagok, *Szalai* Ernő számadásvizsgáló-bizottsági tag és az egyesület tisztikara.

Távolmaradásukat kimentették: Bánffy Dezső báró elnök, Csik Imre, Fekete Lajos, Kiss Pál, Krajcsovits Béla, Máday Izidor, Schmidt Ferencz, Tavi Gusztáv és Vadas Jenő vál. tagok.

I. Bedő Albert I. alelnök az ülést megnyitván, a jegyzőkönyv hitelesítésére Horváth Sándor II. alelnököt és Soltz Gyula vál. tagot kéri fel.

II. Bedő Albert I. alelnök azután mély sajnálattal jelenti, hogy az egyesületi elnök ő nagyméltóságát gyengélkedése akadályozta a mai ülés vezetésében. Annak a reményének ad kifejezést, hogy egészsége mihamar ismét teljesen helyre áll.

III. A pénztár állásáról a titkár a következő jelentést terjeszti elő:

a bevétel f. év január hó 1-től a mai napig 94134 K 62 f.

a kiadás ugyanezen idő alatt --- --- --- 69040 K 87 f.

Rendkívüli befizetések czimén a következő összegek folytak be: kötvényben tett alapítványok törlesztésére 749 K; a Wagner Károly alapítvány javára 9 K 90 f, az Erzsébet királyné alapítvány javára 1100 K és pedig Baróti X. Y. Budapest 600 K, Stainer Gyula Körmend 500 K és az altiszti segélyalap javára 1 K 02 f.

Felhatalmazást kér az elnökség részére, hogy az évi zárlatnak az ülés alkalmával pontosan még meg nem állapítható eredményéhez képest az év végével a fel nem használt összegek esetleges letétbe helyezése, az alapítványok készpénzkészletének magyar koronajáradék vásárlására való felhasználása és a pénztári felesleg hováfordítása iránt intézkedhessék, minél elsősorban a letéti szám-

adástól kölcsön vett összeg visszafizetése, másodsorban az internátus-alapítvány dotálása és csak harmadsorban az alaptőkének gyarapítása jó figyelembe.

Együttal a f. évben még felmerülő szükségletre a III. rovaton (ügyviteli költségek) 1000, a IV. rovaton (Erdészeti Lapok stb.) 500 K és a VIII. rovaton (házat terhelő kiadások) 1000 K póthitelt kér a titkár.

Az igazgató-választmány a pénztári jelentést tudomásul veszi, az elnökségnek a kívánt felhatalmazást a zárszámadásnál mutatkozó feleslegre és az értékpapírvásárlásra vonatkozólag megadja és a kért póthiteleket engedélyezi.

Tudomásul veszi végül, hogy az egyesület pénzkezelését az V. ker. előljáróság megbízottjai útján megvizsgáltatta és rendben lévőnek találta.

IV. Stainer Gyula körmendi magpergető-czég magyar erdő-tisztek segélyt igénylő árváinak 500 K-t, az erdészeti főiskolai hallgatók tanulmányi céljaira 300 K-t, végül a 4 erdőőri faiskola két-két legjobb tanulójának 25—25 K-val leendő jutalmazására 200 K-t bocsátott az egyesület rendelkezésére.

Az igazgató-választmány az áldozatkész czégnek köszönetet mond és elrendeli, hogy az egyesületet illető 500 K az Erzsébet királyné alapítványhoz csatoltassék, a többi adomány pedig az illető tanintézetek igazgatóságainak adassék át.

V. Az igazgató-választmány a jótékonyczélu alapítványok rendelkezésre álló kamatainak felhasználásával a következő segélyeket szavazza meg:

1. *A Wagner Károly alapítványból*: özv. Ihrig Eberhardné és Ilies Jakabné 60—60 K, özv. Petykó Antalné 58 K, özv. Guha Károlyné, özv. Legányi Gézánné, özv. Hoffer Tivadarné, özv. Kürthy Gézánné, özv. Skultéty Náthánné, özv. Kristen Adolfné, özv. Németh Pálné, özv. Bernárd Józsefné, özv. Collinászy Flórisné, özv. Zsuffa Antalné, özv. Dömsödy Zoltánné, özv. Szalay Józsefné, özv. Hermel Ágostné, özv. Winkler Ferenczné, özv. Révi Józsefné, özv. Braun Károlyné, özv. Salamon Lajosné, özv. Bokor Dénesné, özv. Ruzs Miksáné, özv. Janák Lászlóné, özv. Loványi Lénárdné, özv. Seeberg Adolfné, özv. Wittich Lajosné, özv. Kádár Istvánné, özv. Susa Manóné, özv. Petykó Józsefné, özv. Csaszkcóczy Mihályné,

özv. Domokos Sándorné, özv. Krausz Gézáné, özv. Matuskovits Béláné, özv. Szepesházy Jánosné, özv. Pellion Lajosné, özv. Hajdu Józsefné, özv. Hantos Jánosné, özv. Belházy Emilné, özv. Aschenbrier Ágostonné, özv. Steinhausz Józsefné, özv. Ónodi Ferenczné, özv. Verbovszky Józsefné, özv. Klein Ödönné, özv. Werner Emilné, özv. Weigl Róbertné, özv. Sável Sándorné, özv. Hecht Józsefné, özv. Adriányi Antalné 40—40 K, összesen 1978 K.

2. *A Luczenbacher Pál alapítványból*: özv. Kremnitzky Aladárné 56 K, özv. Kern Györgyné, özv. Urbanovszky Béláné, özv. Reindl Károlyné, özv. Böhm Ferenczné, özv. Pukács Antalné, özv. Göllner Antalné, özv. Nagy Gyuláné, özv. Kernács Gyuláné, özv. Zeller Gézáné 40—40 K, összesen 416 K.

3. *Az Erzsébet királyné alapítványból*: Plecheisz Fanny, Karolin és Ilona együttesen 136 K, Ziegelhoffer Margit 50 K, Plech Anna és Mjazovszky Ilona 40—40 K, továbbá a következő özvegyek leányainak: özv. Janák Lászlóné 80 K, özv. Pellion Lajosné 60 K, özv. Lengyel Ödönné 50 K, özv. Reindl Károlyné, özv. Kernács Gyuláné, özv. Zeller Gézáné, özv. Hajdu Józsefné, özv. Kürthy Gézáné, özv. Szalay Józsefné, özv. Hermel Ágostné, özv. Rétyi Zsigmondné, özv. Basa Lajosné, özv. Früstök Istvánné, özv. Révai Lajosné 40—40 K, összesen 896 K.

4. *A gróf Tisza Lajos alapítványból*: Kákósy László, Györke Károly 150—150 K, Korény Gyula, Kiss Ernő, Ágh Gyula 120—120 K, Craus Géza, Lux Vilmos, Hors János, Eleőd Simon, 100—100 K, Kolozs József, Pöschl Ferencz, Giller Ede, Stark Ferencz, Márton Benedek, Preiszner Nándor 80—80 K, Geyer Viktor, Szálka Albert, Ilosvay Dezső, Simsik Mihály, Rác Imre 60—60 K, Huttya Pál, Vozárik Ferencz 50—50 K, Papp Sándor, Markocsány Ferencz 40—40 K, összesen 2020 K.

5. *A Faragó Béla-féle alapítványból*: özv. Kernács Gyuláné fia 83 K 34 f, özv. Hermel Ágostné fia 83 K 34 f. A harmadik segélyre (83 K 33 f.) az igazgatóválasztmány az alapszabályok értelmében első helyen özv. Sável Sándorné, második helyen özv. Ilies Jakabné, harmadik helyen özv. Kern Györgyné egyik gyermekét ajánlja az alapítónak.

VI. A Deák Ferencz-alapítvány 1908. évi kamataiból kiírt egy 500 és két 300 K-ás pályadíjaira beérkezett pályamunkákra vonat-

kozólag a kiküldött bíráló bizottság a következő bírálatokat terjeszti elő:

VÉLEMÉNY.

a „Nulla dies sine linea“ jeligével ellátott, „Fából készült cukor és spiritusz“ dolgozat felett.

Midőn a tisztelettel alulírt e dolgozat irodalmi és gyakorlati értéke felett véleményt nyilvánít, nem hallgathatja el, hogy a szerző csekély kivétellel, teljesen idegen forrásokból merít és nem saját kísérleteinek alapján áll, de másfelől azonban nem hallgathatja el, hogy oly jelentékeny hírű forrásokból merít, melyek teljesen megbízhatók és így a dolgozatban foglaltak nemcsak a szakértőt, hanem a laikust is kell hogy megnyugtassák.

A dolgozat témája az erdőgazdaságra nézve, illetve az erdőgazdasági ipari kémiára nézve új mezőt ismertet, melynek az erdőgazdát okvetlenül érdekelnie kell. A dolgozat szükségét pótol, a tudomány jelen állásánál kialakult nézeteknek, eredményeknek ismertetője, s mint ilyen erdészeti szakirodalmi szempontból értékkel bírván, jutalomra érdemes.

A mű hibája — szerény véleményem szerint — hogy különösen az elméleti részben sokszor a gyakorlat embereire nézve terjengőssé válik, mit egyszerűbb szerkesztés által el lehetett volna kerülni, és hogy továbbá stílárius szempontból szorgalmas átjavításra szorul.

Selmeczbánya, 1908. évi november hó 3-án.

Bencze Gergely.

VÉLEMÉNY

a „Fából készült cukor és spiritusz“ című pályamunkáról.

Szerző végtelen szorgalommal, kitartással és szakértelemmel kikutatott sokat, amit a tudományos irodalomban közel másfél századdal visszamenőleg e tárgyra nézve találhatni. Az e tárgyat érintő és tőle felkutatott tudományos eredményeket bő perspektívával, valóságos német tudós-alapossággal rendszeresen egybeállította olyképen, hogy tárgyalásai folyamán az alapvető kémiai előtanulmányra némileg túlságosan nagy súlyt vet.

Az egész tárgyalás azonban a tárgy iránt táplált nagy szeretetről és kémiai tudásról tanuskodik. A munkának különben erős logikával felépített szerkezete van és végül még felemlitem, hogy tudásom szerint ez e tárgynak első összefoglaló monografiája. Kifogásolni csak azt lehetne, hogy azokat a kérdés gyakorlati megoldására irányuló kísérleti eredményeket, amelyek a közelmúlt évtizedekben az erdészeti és faipari szaklapokban megjelentek és melyek némelyikére nézve hazánkban is folytak kísérletek, nem vette figyelembe.

A szerzőtől felsorolt forrásokon kívül van tehát még számos, e kérdésre fontos kutatási eredmény és tanulmány, amely e kérdéssel szorosan összefügg és amelyek a gyártás rentabilitásának számítására alkalmasak. Ezek közül kivált

azok érdekesek, amelyek a tűzeg cellulozájának átalakítására vonatkoznak és átszámítás révén a facelluloza cukorrá, illetőleg borszeszszé való átalakításának kérdésére is fontosak.

Ilyenek pl.:

1. E. A. Mann: Alkoholkészítés zsírfából (Fettbaum) Journal de la Soc. chimique industr. 1906. 25. köt. 1076. old.
2. Zellstoff-Forschung: v. dr. Walter Vieweg 1907. Chem. Ztg.
3. Herstellung des Alcohols aus Torf. H. Schreiber, Wittelshofer u. Matheus.
4. Reynaud kísérletei külön e célra kultivált enzymről Öst. Moor-Zeitschr. 1906. Bd. I. Seite 182.
5. Szabadalmi irodalom: a) B. R. P. No. 66,158. b) B. R. P. No. 24,368.
6. Dr. Szilágyi Gyulának idevonatkozó tanulmányai.

Ezek előrebocsátása után javasolom e munkát a Deák Ferencz-alapból jutalmazni. Kinyomatás esetén azonban a még jelzett tanulmányok felhasználását javasolom.

Budapest, 1908. évi december hó 2-án.

Gaul Károly.

ÉSZREVÉTELEK BARTHA ABELNEK „A LUCZFENYŐRŐL” CZIMŰ DOLGOZATÁRA.

A dolgozat tulajdonképen folytatása a szerző tollából az „Erdészeti Kísérletek” című folyóirat 1906. és 1907-iki évfolyamaiban hasonló cím alatt megjelent két tanulmánynak. Ezek közül az elsőben a luczfenyő faegyed u. n. „természetes” növekvésének a szabályait mutatja be a szerző a besztercei m. kir. erdőigazgatóság kerületéhez tartozó, állítólagos őserdőkben gyűjtött adatok segélyével. Ebből a célból különböző termőhelyeken nőtt, különböző koru és méretű 279 luczfenyőtörzs elemzéséből grafikai úton megállapított átlagos méreteket, illetve átlagos korokat véve alapul, megszerkeszti a fa magasságának 1/8-ában mérve 5, 10, 15... 55, 60 cm átmérőjű átlagos eszményi törzseknek a hosszmetseteit s az ekkép készült rajzból és a rajz nyomán összeállított kimutatásokból vonja le a következtetéseket a faegyed alakjának a vastagodással bekövetkező változásaira nézve. A második tanulmány az imént említett eszményi törzsek adatai nyomán képet nyújt a faegyed magassági, vastagsági és fatömeg növéseinek a menetéről s itt a szerző már az első tanulmányának bevezető részében felállított azt az érdekes tételt igyekszik bizonyítani, hogy tervszerű nevelés mellett módunkban áll a fapiacz igényeinek leginkább megfelelő, adott méretű fát bizonyos korhatárok között bármely tetszés szerinti időpontra előállítani.

A bírálat alá bocsátott dolgozat, amely „A luczfenyőről” főcím alatt „III. rész. Az erdő tartalma és növekedése” címet is visel, szoros összefüggésben van ugyan ezzel a két tanulmánnyal, mindamellett önmagában is egészet képez.

Amíg a két első tanulmány a faegyeddel foglalkozik, addig ebben a dolgozatban a szerző a faállományt veszi vizsgálat alá. Ugyancsak a besztercei magyar királyi erdőigazgatóság kerületéhez tartozó állítólagos őserdők-

ben különböző termőhelyeken nőtt, különböző koru, teljes sűrűségű faállományokban 68 mintateret tűzött ki. A dolgozathoz csatolt felvételi könyv tanúsága szerint minden egyes mintatérten megmérte az összes faegyedek mellmagassági átmérőjét és kimutatta minden mintatérre nézve: 1. a holdankénti törzsszámot egész *cm*-ekben kifejezett mellmagassági átmérők szerint; 2. a holdankénti körlapösszeget; 3. a holdankénti élőfatömeget kétféleképpen, u. m. több (4—13) vastagsági osztály alakításával, az ugynevezett köbözőhosszak (tömegmagasság) segítségével, és vastagsági osztályok alakítása nélkül egy átlagos fa alapulvételével kiszámítva; 4. az élőfaállomány vastagsági összetételét az „Erdészeti Kísérletek”-ben Fekete Lajostól megjelent idevágó tanulmányokban felállított elveknek megfelelő rendszer szerint; 5. a faállomány átlagos törzsének a százalékos helyét; 6. az álló száraz és a kidült, de még teljes kéreggel fedett száraz fák számát egész *cm*-ekben kifejezett mellmagassági átmérők szerint részletezve, továbbá az ilyen fák körlapösszegét és átlagos vastagságát. Az 1—5 alatt jelzett adatokat a faállományok átlagos vastagsága szerint rendezte (2. sz. kimutatás), megfelelőleg csoportosította, és egyes adatoknak grafikus uton történt kiegyenlítése után megállapította az 5, 10, 15, . . . 45, 50 *cm* átlagos mellmagassági átmérőjű fák által alkotott faállományok szabályos vastagsági összetételét (3. sz. kimutatás) és fatömegét. A fatömeg kiszámítása céljából nem döntött átlagos törzseket, hanem az előbbi tanulmányaiban (lásd az Erd. Kísérletek 1906. és 1907-iki évfolyamait) megszerkesztett eszményi átlagos törzsekről vett azokat az adatokat alkalmazta a számításnál, amelyek a dolgozathoz mellékeltek 1. sz. kimutatásban vannak feltüntetve.

Az élő fatömeg mellett (1. a 7. sz. kimutatást), ugyancsak grafikus eljárás igénybevételével, megállapította a kiszáradt fák fatömegét is (6. sz. kimutatás) s a végső eredményeket a 9. számú kimutatásba foglalta össze, amelyekben ki van mutatva a 20, 25, 30, . . . 150, 155 éves faállományokra nézve holdanként: az élő faállomány fatömege, folyó és átlagos növekvése, a faállomány keletkezése óta kiszáradt fák fatömege, ennek a fatömegnek az évi emelkedése, végül az összes fatömeg s ennek folyó és átlagos növekvése. Nem egyéb ez a kimutatás, mint olyan fatermési tábla, amelyben az adatok nincsenek termőhelyi osztályok szerint elkülönítve, hanem csupán egy, átlagos termőhelyi osztály szerepel.

Ezekben foglalható össze röviden a dolgozat lényege. De emellett a dolgozat, amikor a számokból levonja a következtetéseket, sok, részint az erdőbecslés körébe vágó, részint más természetű kérdésre is kiterjeszkedik.

El kell ismernünk, hogy a szerző a dolgozatának alapját tevő adatok összegyűjtésével és az összegyűjtött adathalmaz feldolgozásával derekas munkát végzett. Fáradságos munkájáért annyiaval inkább is különös elismerést érdemel, mert amikor a szerinte őserdőjellegű luczfenyvesek összetételében kétségkívül létező szabályszerűségeket felderíteni igyekszik, új csapáson jár, amennyiben azt a rendszert követi és fejleszti tovább, amelyet Fekete Lajos a Vepor-hegységben levő luczfenyvesekről s később az ungmegyei bükkösökről az Erdészeti Kísérletek 1901., 1902. és 1906. évi folyamaiban megjelent tanulmányaiban állított fel.

A következtetések levonásánál és a tanulmány keretébe felvett egyes más

kérdések tárgyalásánál azonban nézetünk szerint sok tekintetben téves uton jár a szerző. Így mindjárt tévesnek kell jeleznünk azt az állítását, amely szerint az őserdő „rendszerint egykoru, egyenletes faállománnyal bir“ s „életrekelése és elmulása közel egy időre esik“.

Vannak ugyan az őserdőkben is, kivált az ősluczfenyvesekben, egyes, kisebb-nagyobb kiterjedésű, néha 1—200 k. holdra menő olyan területek, amelyeknek a faállománya egyenlő vagy közel egyenlő koru. Az ilyen egyenletes avagy egyenletesnek látszó faállományok rendszerint az ősluczosokban is elég gyakori széltörések avagy erdőégések helyén jöttek létre, ahol a faállomány korbeli átalakulása a szél avagy a tűz közbejöttével aránylag rövid idő alatt megvégezte. De egyebütt a faállomány felújulása törzsenként avagy törzscsoportonként történik s ugyyszólván folytonos. Az őserdőnek a jellegét tehát nem az imitt-amott előforduló egyenlő vagy közel egyenlőkoru, hanem éppen a vegyeskoru faállományok adják meg s így nem igen szólhatunk egyenlőkoru őserdőről, legfeljebb az őserdőnek kisebb-nagyobb, egyenlőkoru részeiről. Erre nézve a többek között az Erdészeti Lapok 1899. évi folyamának 127. és következő lapjain foglalt közleményre utalunk.

Hogy ezzel ellentétes állítását bebizonyítsa a szerző, elsősorban is az általa kitűzött mintaterék faállományainak számos ledöntött törzs nyomán megállapított, valóságos korára kellene hivatkoznia. Ilyen adatok azonban nem találhatók sem a bírálat alatt lévő művecskében, sem annak mellékletein. De ha gondosan megvizsgálta s tényleg egyenlőnek találta volna is az egyes mintatereken a faállomány korát, ez sem birna feltétlen bizonyító erővel, már csak azért sem, mert (legalább előttünk) nem bizonyos, hogy a vizsgálat alá vett erdők tényleg szorosabb értelemben vett őserdők-e? És ha valósággal ilyen őserdők volnának is, nincs kizárva, hogy a szerző a mintaterék kiválasztásánál éppen az olyan egyenletes kinézésű faállományokat kereste fel, aminők, amint említettük, az ősluczosokban is mindenfelé előfordulnak akkora kiterjedésben, hogy bennük $\frac{1}{4}$ kat. holdas próbateret ki lehessen tűzni (a szerző mintateréi ugyanis 3 kivételével nem haladják meg az $\frac{1}{4}$ kat. holdat).

Egyébiránt magában a dolgozatban is találunk alapot arra, hogy kétségbevonjuk a mintaterék faállományainak egykorúságát. Így pl. a szerző a kézirat 13. lapján azt mondja, hogy a faállomány magtermőkorának és természetes uton való felújulásának a kezdete a 26·9 cm. átlagos mellmagassági átmérőnek megfelelő 75—80 éves közé esik s ezután a fiatalos „fokról-fokra inkább elfoglalja a talajt“. A kézirat 27. lapján pedig ez áll: „átlagosan 200—210-ik életévében tűnik el a régi erdő utolsó fája is, mikor annak helyén az 54 cm. átlagos vastagságnál megtelepedett, tehát 30—40 éves új erdő áll“. Eszerint a szerző által közel egyenlőkorunak mondott új faállomány az előbbi faállománynak 75—80 éves korától 170—180 éves koráig, vagyis mintegy 95—100 év alatt jött létre. Mi következik ebből? Az, hogy 95—100 évnyi különbségnek kell lennie az egyes fák korában is s így a faállomány nem lehet egyenlő avagy közel egyenlő koru.

Kételkedéssel kell fogadnunk szerzőnek azt az állítását is, hogy „őserdő adja a legnagyobb fahozamot és ha módunkban van ilyen keretben a nem

férő faegyedeket, kiszáradásukat éppen csak megelőzve felhasználni, az erdőgazdaságnak ez lenne az ideálisan legbelterjesebb alakja". (38. lap.)

Azt a véleményét, hogy az őserdő összes fahozama nagyobb mint a szakszerűleg gyéritett erdőé, szerző arra a feltevésre alapítja, hogy a gyérités után megritkított faállomány nem bír a talajból annyi táplálékot felvenni és tömegének gyarapítására fordítani, mint az érintetlen őserdő, ahol a talaj állandóan a lehető legnagyobb fakészlettel van borítva (a faállomány korához mérten?) s annak termőerejéből a fák tömegük gyarapítására a lehető legnagyobb mennyiséget veszik fel. Bár nem tartjuk teljesen valószínűnek az összes fatömegprodukcióna vonatkozó ezt az állítást, nem helyezkedünk szembe vele egész határozottsággal, mivel ennek az ellenkezője nincs még minden kétséget kizárólag bebizonyítva. Semmi esetre sem tehetjük azonban magunkévá azt a felfogást, mintha a legbelterjesebb, legideálisabb erdőgazdaság az az őserdőszerű gazdaság volna, amelynél a faállományból csak az elhaló fákat használjuk ki előhasználatképpen. Szerző itt megelégedezik arról, hogy manapság nem annyira minél nagyobb, mint minél értékesebb fatömeg nyerése a főcélja úgyszólván minden rendszeres erdőgazdaságnak. Már pedig alig hiszszük, hogy ne értene egyet velünk a szerző is abban, hogy az élő fák egy részére is kiterjedő rendszeres gyéritések alkalmazása mellett mégis csak értékesebb faállományokat nevelhetünk s az erdőből több jövedelmet nyerhetünk, mint abban az esetben, ha csupán a kiszáradt és a száradásnak indult fákat távolítjuk el, amelyek a többi fa fejlődését már amúgy sem hátráltatnák.

Nagy tévedésbe esik a szerző akkor is, amidőn azt a szabályt állítja fel, hogy az egy holdra kiszámított körlapösszeg a próbatér nagyságának emelkedésével bizonyos *határozott arány szerint* csökken (l. a kézirat 10. és 11. lapjait). Ezt a kissé merész következtetést egyszerűen abból meríti, hogy egyik 400 □-öl kiterjedésű próbatéren a holdankénti körlapösszeget 11·40%-al kevesebbnek találta, mint egy másik 100 □-ölnyi próbatéren, holott a fák átlagos vastagsága mindkét területen közel egyenlő volt. A holdankénti körlapösszegekben mutatkozó különbség itt természetes következménye annak, hogy a faállomány a nagyobb próbatéren nem volt, nem lehetett egész kiterjedésében olyan szép, mint az esetleg néhány kiválóan tömegdus facsoportot magában foglaló 100 □-öles próbatéren, amelyet éppen tulságos kicsiny kiterjedésénél fogva tulajdonképpen ki is kellett volna hagyni a sorozatból. Ha a 100 □-öles próbatér a helyszínén egy kat. holdra bővítette volna ki a szerző, a körlapösszeg aránylag még kevesebb lett volna, de az így nyert adatokból határozott szabályt állítani fel, nézetünk szerint elhibázott dolog.

A dolgozatban még több olyan állítás is van, amely legalább is magyarázatra, illetőleg bizonyításra szorul. Ilyen pl. a kézirat 2. lapján olvasható ez az állítás: „gyéritett erdőkből sorozatot képezni egyáltalában nem lehet”, mert itt a növekvési szabályok „az emberi tevékenység közreműködése által végleg eltűntek”. Vagy tovább ugyanazon a lapon: „azonos keletkezési és fejlődési erdők kizárólag csakis az őserdők”. Tévedésen alapulhat a 19. lapon levő az a kifejezés, hogy „a gyakorlatban egy átlagvastagsággal dolgozunk”, mert hisz ma — legalább tudtunkkal — még erdőrendezési célból történő fatömegbecsléseknél is általában, legalább is két vastagsági osztályt szokás alakítani. Mindazáltal

helyes az az állítása, hogy abban az esetben, ha az egész faállományt csak egyetlen próbafa alapul vételével állapítjuk meg, nem kapunk teljesen megbízható eredményt.

Bővebb magyarázatot óhajtanánk arról is, hogy milyen alapon hozza összefüggésbe a szerző a fatömeg apadását a faállomány súlyával? (32. és 33. lap.)

Nem helyeselhetjük, hogy a „vágás-érettség” szót a faállománynak arra a korára alkalmazza a szerző, amelyen túl a fatömeg apadni kezd (lásd pl. a 4. és 32. lapokon), mivel ezt a szót, illetőleg a „vágásra érett” kifejezést már az erdőrendezéstan foglalta le.

Ezek volnának a lényegesebb észrevételeink a dolgozat tartalmára nézve. De ezenkívül megjegyzést kell tennünk a mű belső szerkezetét és irányát illetőleg is, amelyeket szintén nem mondhatunk kifogástalannak. Ebben a tekintetben lényeges hibája a dolgozatnak, hogy sem anyagának elrendezése nem eléggé könnyen áttekinthető, sem pedig stílusa nem eléggé világos. A kapcsolat az egyes részek között laza. Kifejezései sok helyen homályosak. Szükszavu az olyan dolgok tárgyalásánál, amelyeknek megértéséhez bővebb magyarázat volna szükséges még az olyan szakemberek részére is, akik hasonló tudományos kérdésekkel többen foglalkoznak, mint a szakközönség tulnyomó része.

Mindeme hiányok mellett is a mű határozottan általános tudományos értékkel bír és nézetünk szerint jutalomra érdemes. Mielőtt azonban közölnénk, akár az Erdészeti Lapokban, akár az „Erdészeti Kísérletek”-ben, ahova tartalmánál fogva inkább való, annyival inkább, mert itt jelent meg a vele összefüggő két első dolgozat is: annak fenti észrevételeink figyelembevételével leendő átdolgozását illetőleg módosítását vélünk szükségesnek. Kíváncsnak tartanók egyuttal, hogy a dolgozat címében „Az erdő tartalma és növekvése” helyébe „A faállomány viszonyai” írassék.

Selmeczbányán, 1908. évi szeptember hóban.

Fekete Lajos,

Muzsnay Géza.

Tekintetes Igazgató-Választmány!

„A ház ne legyen soha maga a cél stb.” jeligéjű és az erdőőri lakók építésének kérdését tárgyaló munka bírálatára nyert megbízatásunkban eljárván, tisztelettel jelentjük, hogy a munkát, mely a kérdést teljes egészében felölelni kívánja, a kitűzött cél szolgálatára alkalmasnak nem találjuk.

Nem tárgyalja ugyanis a kérdést oly sokoldaluan és olyan értelemben, hogy az mint pályadijnyertes munka az Országos Erdészeti Egyesület kiadványaként a kérdést felölelőleg a magyar erdőgazdaságban országos és sikeres célt szolgáljon.

A magyar erdők a sík föld futóhomokjától a havasok alatt elterülő fás régiókig, tehát különböző topografiai körülmények folytán annyira elütő viszonyok között terülnek el, hogy az író, aki e fontos és megoldásra valóban annyira égetően sürgős kérdést egy munkában tárgyalni kívánja, sem nem generálizálhat, sem az egyoldalúság hibájába nem eshet.

Éles szemmel és az ország erdőgazdasági viszonyainak feltételezett ismerete

révén kellő körültekintéssel kell kiválasztania azokat a gazdasági típusokat, amelyek céljaira hazánkban erdőőri lakok szükségesek, és e típusok szemmel tartása mellett kell tárgyalnia e kérdést általában és részletesen. És ezek szerint kell megalkotnia azokat a tervváltozatokat, amelyek a viszonyok szerint alkalmazhatók.

Ennek konstatálása után bizonyára joggal felhozhatja bárki, hogy ez csak nagyobb terjedelmű munka keretében oldható meg; pedig ilyent a jelen pályázat révén, annak természetéből folyólag várni és így követelni sem lehet. Ezt mi magunk is elismerjük, de hozzá is fűzzük azonnal, hogy ilyen természetű pályamunka keretében a célba vett kérdést országos célok szolgálatára és általánosított értelemben és szűkre szabott terjedelemben jó sikerrel megoldani nem is lehet.

Ha a szerző, figyelemmel a pályázat természetére, kiválaszt és megjelöl egy gazdasági típust, amelynek szolgálatára a kérdést egy kisebb munka keretében tárgyalni kívánja és ekként specializáltan fejtegeti tárgyát, még mindig megfelel a pályázat feltételeinek és bizonyára jobb eredményt ér el munkájával. Ő azonban általánosította a kérdést, tehát generalizált célt igyekszik szolgálni, s ezt hiányos egyoldalúsággal teszi, ami a különben tiszteletreméltó igyekezettel és hibái dacára elég hozzáértéssel irt munkáját a kitűzött cél szolgálatára elfogadhatatlanná teszi.

A most említett hibák több esetben lényegesek, és olyanok, melyek a különben is kifogásolt munka rovására esnek.

Szerző az erdőőri lakok helyének megválasztásánál csak a védelem érdekét és azt is csak egyoldalú nézőpontokból tárgyalja. Így például eltekint a házi-lagosan üzőtt belterjes erdőgazdaság szolgálatából eredő nézőpontoktól, s azokat teljesen mellőzi.

Kifogásolandó, hogy szerző csak fából építendő erdőőri lakokról ír és szinte perhorreszkálja az erdőőri lakoknak kőből vagy téglából való építését, pedig az pl. tölgyrégiókban mellőzhetetlen és egyebütt is sokhelyütt kívánatos.

A családi szobák méreteit 14 m^2 -ben állapítja meg, azzal érvelvén, hogy az erdő környezetében elég jó a levegő, s így a szobák, kisméretűek lehetnek. A kincstárnál alkalmazott $20\text{--}24\text{ m}^2$ területtel szemben a szerző részéről javasolt 14 m^2 -es területű szobák oly kicsinyek, hogy azokat a mai higiénikus feltételekkel összeegyeztetni nem lehet.

A tervekben egyébként is vannak lényeges hibák.

Egyik terven a két lakószoba csak a konyhán át közelíthető meg. A kettős erdőőri lagnál az árnyékszék az épületnek majdnem közepén van elhelyezve, ami kellő elszigetelés, szellőztetés, öblítés és világítás híján közegézségi okokból tarthatatlan állapotot teremtené.

Az emeletes erdőőri lagnál fölötté hibás dolog, hogy az erdőőrnek csak konyhája van a földszinten, míg lakószobái az emeleten vannak elhelyezve, ami a legtöbbszörre cselédnélküli erdőőri családban a gyermekevelés és ellátás teendőit igen megnehezítené.

Vannak a terveknek egyéb szerkezeti hibái is, amiket itt felsorolni annál kevésbbe kívánunk, mert előterjesztésünket fölötté hosszadalmassá tenné.

Az előzőkben általánosságban, most pedig részletezésben felsorolt kifogásainkat elégségeseknek tartjuk abbeli tiszteletteljes álláspontunk bizonyításához, hogy a pályamunkát — mely a feladatául tűzött kérdést sikeresen megoldani nem tudja — elfogadni nem lehet.

Budapest, 1908. december hó.

A tek. Igazgató-Válaszmány kész szolgálai

Kaán Károly.

Martián Liviusz.

A bíráló bizottság, amely a részletes bírálatokat dr. Bedő Albert elnöklete alatt összes ülésben is tárgyalta, ezek alapján azt a javaslatot teszi:

1. hogy az igazgató-választmány az 500 K-ás pályadijat a „Fából készült czukor és spiritusz“ című pályamunkának ítélje oda és annak kiadását a szokásos módon vállalja el azzal a feltétellel, hogy a szerző a bírálatban említett hiányokat pótolja, illetőleg a terjengős elméleti részt megfelelően átdolgozza;

2. hogy az egyik 300 K-ás pályadijat Bartha Ábelnek „A luczfenyőről“ irt munkájának ítélje oda az abban kifejtett önálló kutatás jutalmazásául, de a nélkül, hogy ezzel a szerző művében foglalt tévedésekkel és kételyre okot adó következtetéseivel magát azonosítaná; a mű kiadására nézve, amennyiben annak első két része az „Erdészeti kísérletek“ című folyóiratban jelent meg, az egyesület részéről intézkedésre nincs szükség.

3. Javasolja továbbá a bizottság, hogy a 3. pályadijat az igazgató-választmány ne adja ki, hanem az egyelőre lététbe helyezzék, hogy később megállapítandó összegig kiegészítve, egy vagy több pályadij tűzessék ki erdőtishti és erdőőri lakok (és melléképületek) magyarázó szöveggel ellátott tervpályázatára, melynek részletes feltételei szintén később lennének megállapítandók.

Az igazgató-választmány a bíráló bizottság javaslatait magáévá teszi és egyuttal Horváth Sándor alelnök indítványára elhatározza, hogy az Erdészeti Kísérletek szerkesztőségét felkéri, hogy amennyiben a 2. pont alatt említett munkát közlendi, ezzel kapcsolatosan a bírálatot is tegye közzé.

VII. Ugyanennek a bizottságnak adta volt ki az igazgató-választmány Földes János m. k. erdőtanácsosnak abbeli ajánlatát, hogy Délmagyarország állami erdészetének történetét a törökök kiűzésétől (1716) a jelen korig megírja. A bizottság ezt az ajánlatot,

tekintettel arra, hogy a függőben lévő megbízások és pályamunkák az egyesület anyagi erejét évek sorára teljesen lekötik s mert az *állami* erdészeti történetének részleges megírására megbízatást adni elsősorban nem az egyesület hivatott, nem véli elfogadandónak. Hogy azonban a jövőre nézve a magyar erdőgazdaság történetének megírásához szükségelt okmányok biztosittassanak, a bizottság jónak látná, ha az egyesület a sokszor elkallódó fontos iratok (okmányok, térképek, üzemtervek stb.) megóvása és jegyzékbe foglalása érdekében a földmívelésügyi miniszteriumot és a magánuradalmakat is megkeresné.

Az igazgató-választmány ily értelemben határoz.

VIII. A mezőgazdasági enciklopédia megírásával az igazgató-választmány *Krippel* Móríczt főiskolai tanárt bizza meg.

IX. *Térfi* Béla elkészítette az Erdészeti Lapokban eddig megjelent Egyesületi Közlemények tárgymutatóját, mint az Erdészeti Lapok indexének önálló részét.

Kiadatik a már régebben kijelölt bíráló bizottságnak.

X. A Deák Ferencz-alapítvány 1909. és 1910. évi kamatainak hovaforrására nézve a kiküldött bizottság a következő javaslatot teszi.

Tekintetes Igazgató-Választmány!

A tekintetes Igazgató Választmánynak folyó évi október hó 24-én tartott ülésén hozott határozata értelmében folyó évi 1754. szám alatt hozzánk intézett felhívásra a Deák Ferencz-alapítvány 1909. évi kamatainak hovaforrása iránt javaslatunkat az alábbiakban van szerencsénk előterjeszteni.

Hazai erdőgazdaságunk fejlődésével hovatovább mindinkább előtérbe lép annak a szükségessége, hogy az erdész megfelelő kereskedelmi ismeretekkel birjon. Különösen a házi kezelésre való fokozatos áttérés egyenesen meg is követeli, hogy az erdész a fa termelésénél, választékokra s esetleg félgyártmányokká való feldolgoztatásánál a fapiacz igényeihez teljes mértékben alkalmazkodni tudjon s hogy a fának és az abból termelt választékoknak avagy félgyártmányoknak az értékét ne csupán az erdőbirtokos, hanem a fakereskedő szempontjából is meg tudja ítélni. Sok esetben — így pl. amikor hiányzik az egészséges verseny a faértékesítésnél — éppen a házi kezelésből kifolyólag elkerülhetlenné válhatik, hogy az erdész maga keresse az érintkezést a fa közvetlen fogyasztóival s maga végezze azokat a teendőket is, amelyeket más körülmények között a fakereskedő szokott végezni. Sőt állandóan az erdész feladata lehet az ilyen teendők végzése, különösen a magánerdőknél, ha a birtokos maga tart igényt arra a vállalkozói nyereségre, amely addig a fakereskedőnek jutott.

Mindezeknél fogva, úgy véljük, nagy szolgálatot tenne az Országos Erdészeti Egyesület a hazai erdőgazdaságnak azzal, ha a Deák Ferencz alapítvány 1909. évi kamatait *olyan mű megírására fordítaná, amely a hazai erdészet igényeinek megfelelően rendszeresen tárgyalná azokat a kereskedelmi ismereteket, amelyekre az erdésznek szüksége van.*

Ennek a műnek nézetünk szerint ki kellene terjednie: a legszükségesebb általános kereskedelmi ismeretekre; a fakereskedelemben szokásos faválasztékok és félégyártmányok ismertetésére fafajonként, különös tekintettel azoknak méretek és minőség szerint való osztályozására s a fának kereskedelmi szempontból legelőnyösebb feldolgozására; Magyarország faiparának rövid ismertetésére; a fakereskedelmi földrajzra s ennek keretében a nagyobb hazai és külföldi fapiaczkok, illetve világpiaczkok ismertetésére; belső, valamint a külfölddel való faforgalmunkra s az erre, valamint a hazai fafogyasztásra vonatkozó statisztikára; a különböző szállítási eszközöknek a fakereskedelem szempontjából való tárgyalására s ezzel kapcsolatban a vasuti és hajózási tarifákra; a külfölddel fennálló kereskedelmi szerződéseknek a fakereskedelmet érintő részeire; a nevezetesebb bel- és külföldi fapiaczkokon, illetve tőzsdéken fennálló fakereskedelmi szokásokra (usance-ok); költségvetések készítésére és a fa töértékének helyes leszámaztatására; az áralakulásra befolyással lévő tényezőkre; a fakereskedelemben alkalmazott bel- és külföldi mértékekre és köbözési eljárásokra; az adásvétel különböző alakjaira és módozataira s ezzel kapcsolatban a szokásos fizetési feltételekre; a fakereskedelmi ügyvitelre, könyvvitelre és levelezésre; a fakereskedelmet közelebbről érintő fontosabb hazai törvények és rendeletek rövid ismertetésére; a munkáskérdésre a fakereskedelem szempontjából, az ipari célokra szolgáló erdei melléktermékekkel (cserző kéreg, egyéb cserző anyagok stb.) való kereskedelemre stb.

Ehhez képest tisztelettel indítványozzuk, hogy a tekintetes Igazgató-Választmány a munka tartalmára vonatkozó fenti vázlatos tervezetnek beható megvizsgálása és a szükséghez képest leendő esetleges módosítása, illetőleg kiegészítése után a folyó évi közgyűlésnek a szóban levő munka megírására nézve tegyen javaslatot.

Megjegyezzük, hogy mivel a meglehetősen terjedelmesnek ígérkező munka szerzőjének megjutalmazására a Deák Ferencz-alapítvány 1909. évi kamatai aligha lesznek elegendők, ezek az alapítvány 1910. évi kamataiból, esetleg a megelőző évekből felhasználatlanul maradt kamatokból *2000 koronára volnának kiegészítendőek.*

Selmeczbánya, 1908. évi november hó 30-án.

Fekete Lajos, Vadas Jenő, Muzsnay Géza.

Ezen jelentéssel kapcsolatosan *Téglás Károly* vál. tag lemond a faeladási szerződésekre vonatkozólag régebben kapott megbízásról, amelynek jelen szolgálati viszonyai között eleget nem tehet, de különben is ez az újabb pályakérdés, ha elfogadtatik, az ő megbízatását is felöleli.

Az igazgató-választmány beható eszmecsere után sajnálattal veszi tudomásul Téglás Károly elhatározását és a bizottság által javasolt pályázatra a Deák Ferencz-alapítvány 1909. és 1910. évi kamatait, valamint a Téglás visszalépése következtében szabaddá váló 200 K-t, összesen tehát 2400 K-t tüzi ki pályadíjként. Egyben a kiírandó pályázat részletes szövegének megállapítására a kiküldött bizottságot és Téglás Károly vál. tagot kéri fel.

XI. A titkár bemutatja egy magát megnevezni nem kívánó egyesületi tagnak indítványát egy erdészeti illetékkiszabás ügyében.

Az igazgató-választmány névtelen indítványt elvi okokból nem vesz tárgyalás alá.

XII. A magyar vasművek és gépgyárak országos egyesülete hosszabb átiratban a nagyon megszorodott kisebb kiállítások ellen foglal állást.

Tudomásul szolgál.

XIII. Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület értesít, hogy az egyesületnek az erdei vasutak szabványaira vonatkozó 1906. évi felterjesztését a maga részéről is pártolta.

Minthogy erre nézve a kereskedelemügyi miniszter még 1907-ben kielégítő választ adott, a Gazdasági Egyesület elkésett támogatása egyszerűen tudomásul vétetik.

XIV. A budapesti egyetemi természetrajzi szövetség kéri, hogy az Erdészeti Lapok részére ingyen megindíttassanak.

Engedélyeztetik.

XV. A titkár kéri, hogy íróasztalán telefonmellékállomást rendeztethessen be, mivel délelőtt, amikor egyedül van az irodában, a harmadik szobában levő telefon ellátása igen terhes dolog.

Teljesítettik.

XVI. Új tagokként felvétetnek:

a) Alapító tagnak 300 K-val kötelezvényben gróf *Zichy Ödön* földbirtokos, aj. *Cserny Győző*.

b) Rendes tagnak: *Bacsilla Lajos* m. k. erdőgyakornok, aj. a titkár; *Dénes Zoltán* m. k. erdőgyakornok, aj. *Béky Albert*; *Krause Ágoston*, főiskolai hallgató, aj. *Farkas Pál*; *Michaelis Fróbert* urad. erdész, aj. *Witting Emil*; *Schlosser István* m. k.

főerdész, aj. Tichy Kálmán és Martian Livius; *Stumpf*ol Ernő m. k. erdőgyakornok, aj. Révay Antal; *Tarcsányi* Kálmán m. k. erdőgyakornok, aj. Sümegh Ignác.

XVII. Néhai Bérczi Márton alapító tagsági jogait az igazgatóválasztmány az alapszabályok értelmében annak fiára, Bérczi Béla rendes tagra ruházza át.

K. m. f.

Bund Károly s. k.,
titkár.

Dr. Bedő Albert s. k.
I. alelnök.

Hitelesítésül:

Horváth Sándor s. k.
II. alelnök.

Sóltz Gyula s. k.
vál. tag.

IRODALOM.

I. Lapszemle.

A házigomba elleni védekezésnek egy új módjáról olvasunk a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Heti Értesítőjének m. é. 41. számában. A védekezés Falk Richárd német vegyésznek azon a megfigyelésén alapszik, hogy a házigomba (*Merulius lacrimans*) — 6° C.-nál alacsonyabb és +28° C.-nál magasabb hőmérsék mellett életképességét csakhamar elveszti. Gyakorlati uton csak a magasfoku hő hatása van beigazolva.

Egy földszinti lakás alatt a pinczében mosókonyha volt, amelynek gőzei a boltozaton és falakon keresztül a földszinti lakás padlóíhoz, ajtóbéléseihez és borításához kerültek és a már nyers anyagában fertőzött fában — bár az az elhelyezéskor teljesen száraz és kifogástalan volt — a házigomba csiráit életre keltették. Rövid néhány hónap alatt a lakás vakpadlójának egész felületén elterjedt a gomba, amely ezenkívül az ácsatokokon fölhuzódva, az összes asztalosmunkákat elpusztulással fenyegette. Falk a pinczében a mosókonyhába hatalmas kokszevedreket helyezett el, amelyekben tíz órán keresztül erős koksztűzet élesztett és közben úgy a pinczében a mosókonyha ajtait és ablakait, mint a föllette lévő földszinti lakás összes nyílásait elzárta. A fűtés meg-